

Eram fascinat, în naivitatea mea, în special de Istoria literaturii române de la origini până în prezent, o carte impunătoare, destul de grea (și la propriu, și la figurat), căreia îi identificam exclusiv calitățile și performanțele estetice, nu și imperfecțiunile sau stranietățile.¹ În prezentul articol, îmi propun un lucru foarte simplu: să identific în Istorie fragmente, idei ce relevă tocmai această latură a creației călinesciene: aceea de abil mânuitor al cuvintelor, de constructor al unor formulări strălucitoare, multe devenind legendare. Voi vorbi, inevitabil despre creatorul George Călinescu, mai exact despre creatorul Istoriei, și nu despre omul Călinescu. Ceea ce spun nu poate fi suspectat de frivolitate, căci numeroși autori disting între scriitor și omul din spatele acestuia.² Cele două entități nu se confundă niciodată, chiar dacă se influențează, uneori, reciproc. Cu alte cuvinte, ceea ce va prima va fi analiza operei, și nu a persoanei care a compus-o, deoarece aceasta este supusă, implacabil, vicisitudinilor istoriei. Nu este intenția mea de a vorbi aici despre omul George Călinescu și despre compromisul rușinos pe care acesta l-a făcut cu infernala istorie comunistă. Și acum păstrez în minte șocul pe care l-am avut când am citit în Cronicile optimistului fraze ca acestea: Tovarășii mei de primă tinereță, din acel timp burghez, au eșuat, dacă stai să te gândești, lamentabil. [...] Prin urmare, optimismul meu, cu care iau parte sincer la construirea socialismului, e o impulsie adevărată și francă a ființei mele, și nu mi-a fost greu să mă apropiu de oameni, de vreme ce i-am iubit totdeauna.³ Nu mi-a venit să cred că un intelectual de elită, care a îmbrățișat de-a lungul timpului libertatea spiritului, poate fi acum atât de servil și umil în fața unei puteri totalitare și criminale.

George Călinescu se înfățișează în fața posterității ca una dintre cele mai cunoscute personalități culturale din secolul XX, personalitate plurivalentă, prodigioasă prin excelență⁴, posedând o natură titanică⁵, reprezentând tipul scriitorului total. Opera care îl exprimă plinar, este indiscutabil, după cum spuneam și în introducere, Istoria literaturii române de la origini până în prezent (1941). Toate componentele și însușirile spiritului său sunt concentrate în ea: în egală măsură verva scânteietoare, o extraordinară mobilitate a eseistului, erudiția cercetătorului, agerimea spiritului, arta de narator, portretist, evocator, comediograf. De aceea, consider îndreptățită afirmația lui Alexandru Piru, conform căreia Istoria este o operă de geniu care nu apare decât o dată pe secol și poate că o singură dată într-o cultură.

1 Despre fenomenul mitizării literaturii române ne vorbește profesorul Eugen Negrici, în lucrarea Iluziile literaturii române, apărută în anul 2008, la Editura Cartea Românească, ce a declanșat, la acel moment, un scandal imens tocmai datorită (sau din cauza, depinde din ce unghi privim) curajului de a reinterpretă anumite opere. Cu privire strict la Istoria călinesciană, vezi pp. 46-48 și 205-208.

2 Vezi, în acest sens, Gheorghe Crăciun, Introducere în teoria literaturii, Editura Cartier, 2003

3 George Călinescu, Cronicile optimistului, Editura Pentru Literatură, București, 1964, pp. 6-7.

4 În opinia mea, există un autor inconturnabil, ce a scris despre opera marelui critic literar: Ion

Bălu, *Opera lui G. Călinescu*, Editura Libra, București, 2001. În 2009, a apărut o nouă exegeză dedicată operei călinesciene, după trei decenii de tăcere: *G. Călinescu, A cincea esență*, semnată de tânărul critic Andrei Terian. În fine, pentru cine este interesat mai mult de personalitatea marelui nostru critic, de ascunzișurile și ciudățeniile firii sale, poate consulta cartea regretatului lingvist, George Pruteanu, *Feldeința călinesciană*, Editura Andrei Șaguna, 2001.

5 Această afirmație poate fi probată prin analiza întregii sale opere: a reușit să intre în tărâmul enigmatic al creației literare, scriind poezii, teatru, tablete, proză, aceasta intrând, de altfel, și în programele școlare de liceu: *Cartea Nunții* (1933), *Enigma Otiliei* (1938), *Bietul Ioanide* (1953), *Scrinul Negru* (1965). De asemenea, este autorul a zeci de studii de critică, istorie și estetică literară; amintesc câteva: *Viața lui Mihai Eminescu* (1932), *Opera lui Mihai Eminescu* (1934), *Viața lui Ion Creangă* (1938), *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (1941), *Cronicile optimistului* (1961), etc.

(Va urma...)

Cosmin Stancu